

RTU studiju kurss "Mūsdienu latviešu literārā valoda: morfoloģija II"

0L000 Liepājas akadēmija

Vispārējā informācija

Kods	LA0643
Nosaukums	Mūsdienu latviešu literārā valoda: morfoloģija II
Studiju kursa statuss programmā	Obligātais/Ierobežotās izvēles
Atbildīgais mācītspēks	Anita Helviga - Doktors, Asociētais profesors
Mācītspēks	Antra Kļavinska - Doktors, Docents
Apjoms daļās un kredītpunktos	1 daļa, 3.0 kredītpunkti
Studiju kursa īstenošanas valodas	LV
Anotācija	Darbības vārda raksturojums, leksiski gramatiskās un gramatiskās kategorijas. Kārta, izteiksme, laiks, persona. Darbības vārda divdabja formas: lokāmie, daļēji lokāmais, nelokāmie divdabji. Apstākļa vārda specifika, semantika un etimoloģija. Palīgvārdu sistēma – saikļi, prievārdi, partikulas, izsaukmes vārdi.
Mērķis un uzdevumi, izteikti kompetencēs un prasmēs	Studiju kursa mērķis Attīstīt studentu lingvistisko, pragmatisko, mācību un kulturoloģisko kompetenci, veidojot latviešu valodas skolotājam nepieciešamo teorētisko bāzi un praktisko pieredzi, attīstot izpratni par morfoloģiju kā būtisku valodas līmeni un valodniecības nozari un tās lomu latviešu valodas apguvē. Studiju kursa uzdevumi: Paplašināt zināšanas par latviešu valodas morfoloģisko sistēmu, veidojot priekšstatu par morfoloģijas jautājumu apguves problēmām skolā. Attīstīt izpratni par latviešu valodas darbības vārdu, apstākļa vārdu un palīgvārdu formveidošanas un gramatisko nozīmju izteikšanas likumsakarībām, pilnveidojot morfoloģiskās analīzes prasmes. Pilnveidot studentu lingvistisko kompetenci, patstāvīgi lietojot iegūtās zināšanas praksē, pētot dažādu valodas stilu tekstus morfoloģiskā un funkcionālā aspektā, izvērtējot morfoloģijas jautājumu apguvei paredzēto saturu mācību līdzekļos.
Patstāvīgais darbs, tā organizācija un uzdevumi	Darbības vārda leksiski semantiskās grupas Teorētiskās literatūras studijas par darbības vārdu leksiski semantisko grupu morfoloģisko īpatnību izziņāšanu. Divdabju lietošanas īpatnības. Darbības vārda gramatiskās formas Gatavošanās diskusijai par darbības vārda gramatisko formu raksturojumu teorētiskajā literatūrā un lietojumu saziņā dažādās komunikatīvās situācijās. Raksturīgāko kļūdu gadījumi Apstākļa vārds semantiskajā un sintaktiskajā aspektā Teorētiskās literatūras studijas un praktiskā lietojuma piemēru klasificēšana. Palīgvārdu lietošana un pareizrakstība Darbs ar dažāda žanra tekstiem, identificējot un skaidrojot palīgvārdu lietojuma semantiskos un stilistiskos aspektus.

Literatūra	Obligātā/Obligatory: 1. Kalme, V., Smiltņiece, G. (2001). Latviešu literārās valodas vārddarināšana un morfoloģija. Liepāja: LiePA. 2. Kalme, V. (2001). Nelokāmās vārdšķiras latviešu literārajā valodā. Liepāja: LiePA. 3. Latviešu valodas gramatika (2015). Rīga: LU Latviešu valodas institūts. Papildu/Additional: 1. Nītiņa, D. (2001). Latviešu valodas morfoloģija (konspektīvs lokāmo vārdšķiru apskats). Mācību līdzeklis. Rīga: RTU. 2. Paegle, Dz. (2003). Latviešu literārās valodas morfoloģija. Rīga: LU Zinātne. 3. Pokrotniece, K. (atb. red.) (2002, 2007) Latviešu literārās valodas morfoloģiskās sistēmas attīstība, I, II. Rīga: LU Latviešu valodas institūts. Ieteicamā/Recommended: 1. Smiltņiece, G., Straupeniece, D. (2017). Morfoloģija. Latviešu valodas rokasgrāmata. Pieejams: http://valodasrokasgramata.lv/materials/1/BB579333-5617-461C-43FE-9154A2A59904 2. Auziņa, I. (2017). Morfonoloģija. Latviešu valodas rokasgrāmata. Pieejams: http://valodasrokasgramata.lv/materials/1/8E7A9E64-6463-3774-0F9F-16137C648ACF 3. Latviešu valodas darbības vārdu tabulas (2014). Mācību un metodiskais materiāls. Red. I. Auziņa, G. Nešpore. Rīga: LVA. 4. Kalnača, A. (2016). Nenoteiksme, modalitāte un verba nullformas latviešu valodā. Valoda: nozīme un forma, 7. Gramatika un saziņa. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 41.–49. lpp. 5. Kalnača, A. (2013). Morfoloģija. Latviešu valoda. A. Veisberga red. Rīga: LU apgāds, 45.–108. lpp. 6. Freimane, I. (2008) Trešā persona latviešu verbu sistēmā. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. 7. Kalnača, A. (2004). Morfēmika un morfonoloģija. Rīga: LU apgāds. 8. Holvoet, A. (2001) Studies in the Latvian verb. Kraków: Wydawnictwo universitetu Jagiellońskiego. 9. Nītiņa, D. (1997). Prievārdu sistēma latviešu rakstu valodā. Rīga: Zinātne. 10. Freimane, I. (1993). Valodas kultūra teorētiskā skatījumā. Rīga: Zvaigzne. Pieejams: www.vvk.lv 12. Soida, E. (1991). Adverbs un adverbēšanās mūsdienu latviešu valodā. Rīga: Latvijas universitāte. 13. Fennell, T. G., Gelsen, H. A. (1980). A Grammar of Modern Latvian. The Hague: Mouton. Citi informācijas avoti/Other sources of information: 1. Elektroniskā vārdnīca e-pupa: epupa.valoda.lv 2. Elektroniski skatāmās vārdnīcas: tezaurs.lv 3. Latvijas Nacionālais terminoloģijas portāls: termini.gov.lv 4. Latviešu valodas aģentūra: valoda.lv 5. Valsts valodas komisija: www.vvk.lv 6. Vietne www.letonika.lv 7. Vārds un tā pētīšanas aspekti : LiepU rakstu krājums. 8. Valodu apguve: problēmas un perspektīva : LiepU rakstu krājums. 9. Linguistica Lettica : LU Latviešu valodas institūta žurnāls. 10. Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi : Latviešu valodas aģentūras rakstu krājums. 11. Valoda dažādu kultūru kontekstā : Daugavpils Universitātes rakstu krājums. 12. Valoda: nozīme un forma : Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultātes rakstu krājums.
Nepieciešamās priekšzināšanas	Mūsdienu latviešu literārā valoda: propedeitika, fonētika I Mūsdienu latviešu literārā valoda: propedeitika, fonētika II Mūsdienu latviešu literārā valoda: morfēmika un vārddarināšana Mūsdienu latviešu literārā valoda: morfoloģija I

Studiju kursa saturs

Saturs	Pilna un nepilna laika klātienēs studijas		Nepilna laika neklātienēs studijas	
	Kontakt stundas	Patstāv. darbs	Kontakt stundas	Patstāv. darbs
Darbības, procesa nojēgums. Darbības vārds, tā izpēte. Darbības vārda vispārīgs raksturojums. Darbības vārdu iedalījums. Subjekta un objekta verbi.	4	6	2	8
Darbības vārdu netiešās leksiski gramatiskās kategorijas. Tiešie un atgriezeniskie, pabeigta un nepabeigta veida, pārejoši un nepārejoši darbības vārdi . Nominālās kategorijas: dzimte, skaitlis, locījums. Darbības vārda pamatformas, to loma darbības vārda sistēmā. Neregulārie verbi, to formas. Finītās (personu) un infinītās formas, to funkcijas.	4	6	2	10
Darbības vārdu tiešās leksiski gramatiskās un gramatiskās kategorijas. Kategorijas: kārtā (darāmā, ciešamā), izteiksme (īstenības, atstāstījuma, vēlējuma, vajadzības, pavēles), laiks (tagadne, pagātne, nākotne), persona (1., 2., 3). Kārtas, izteiksmes, laika, personas nozīmes izteikšana, formu veidošana. Darbības vārds latviešu pasaulainā, leksiskās sinonīmijas iespējas.	6	10	4	12
Latviešu valodas divdabju sistēma. Divdabji, to veidošana, semantika, iedalījums. Lokāmie divdabji. Daļēji lokāmais divdabjis. Nelokāmie divdabji. Divdabju pareizrakstība. Homoformas. Divdabji, kas var būt divdabja teiciena veidošanas pamatā.	4	8	2	10
Darbības vārda konjugāciju sistēma. Darbības vārda iedalījums konjugācijās. Konjugācijas un grupas. Robežgadījumi. Paralelformas.	4	6	2	8

Pazīmes nojēgums. Apstākļa vārds morfoloģiskā un funkcionālā aspektā. Apstākļa vārds (adverbs). Apstākļa vārds un laika, telpas uztvere. Apstākļa vārdu vispārīgs leksiski gramatiskais raksturojums. Apstākļa vārda loma īpašības, darbības intensitātes izteikšanā. Homoformas. Apstākļu intensitātes izteikšana. Pakāpes kategorija.	4	8	2	10
Latviešu valodas palīgvārdu sistēma. Saiklis (konjunkcija). Saikļu iedalījums pēc cilmes, struktūras, nozīmes, funkcijas. Prievārds (prepozīcija). Prievārdu rekcija, iedalījums. Loma teikumā. Partikula. Partikulu funkcijas izteikumā. Izsaukmes vārdu vispārīgs raksturojums. Iedalījums. Interjekcijas, onomatopoēze. Izmantošana. Pareizrakstība. Runas etiķete un runas formulas.	6	8	2	10
Kopā:	32	52	16	68

Sasniedzamie studiju rezultāti un to vērtēšana

Sasniedzamie studiju rezultāti	Rezultātu vērtēšanas metodes
ZINĀŠANAS * Pārzina latviešu valodas morfoloģiskās sistēmas nozīmīgākos pētījumus un teorētiskās informācijas ieguves resursus. Izprot par gramatiskajām kategorijām, nozīmēm, darbības vārdu, apstākļa vārdu un palīgvārdu paradigmu veidošanās specifiku, vārdformu funkcionēšanas likumsakarībām un tendencēm, morfoloģijas jautājumu apguves problēmām skolā.	Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumiem Nr.141, Nr.512, Nr.240 : iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetence atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem. Līdzdalība lekcijās un praktiskajās nodarbībās. Sekmīgi nokārtoti pārbaudes darbi (vismaz 4 balles). Sekmīgi nokārtots eksāmens (vismaz 4 balles).
PRASMES * Spēj analizēt un izvērtēt savu zināšanu un prasmju kvalitāti un mērķtiecīgi pilnveido tās, iegūstot studijām un profesionālajai darbībai nepieciešamo informāciju no dažādiem lingvistiskajiem avotiem, analītiski izvērtēt to un izmantot studiju un profesionālajām vajadzībām, veidot balstkonspektus. * Spēj veikt darbības vārdu (arī divdabju) un apstākļa vārdu pilnu morfoloģisko analīzi, saskata dažādu vārdformu un gramatisko nozīmju apguves specifiku skolā. * Spēj pilnvērtīgi izmantot latviešu valodas morfoloģiskās sistēmas (arī palīgvārdu) iespējas tekstveidē, analizējot tekstu, vērtē vārdformu stilistisko un kulturoloģisko marķējumu un prot izmantot šo pieredzi savu tekstu veidošanā, skolas mācību satura analīzē un mācību uzdevumu izstrādē.	Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumiem Nr.141, Nr.512, Nr.240 : iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetence atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem. Līdzdalība lekcijās un praktiskajās nodarbībās. Sekmīgi nokārtoti pārbaudes darbi (vismaz 4 balles). Sekmīgi nokārtots eksāmens (vismaz 4 balles).
KOMPETENCE * Spēj argumentēti vērtēt vārdšķiru un vārdformu lietojumu dažādās saziņas situācijās un diskutēt par aktuālām morfoloģijas apguves problēmām, prot piemērot teorētiku atziņas skolas mācību vajadzībām. * Spēj saskatīt vārdformu lietošanas kļūdas skolēnu runā (mutvārdos un rakstveidā), izvērtēt to iemeslus un izstrādāt skolēna valodas prasmju attīstīšanai piemērotus diferencētus uzdevumus un vingrinājumus. * Prot kontrolēt savu mutvārdu un rakstveida runu, attīstot iemaņas formālajā saziņā ievērot morfoloģijas normas. * Prot morfoloģiska rakstura problēmjautājumu risināšanā izmantot zinātniskos avotus, paškritiski vērtēt savas zināšanas un prasmi.	Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā saskaņā ar Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumiem Nr.141, Nr.512, Nr.240 : iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetence atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem. Līdzdalība lekcijās un praktiskajās nodarbībās. Sekmīgi nokārtoti pārbaudes darbi (vismaz 4 balles). Sekmīgi nokārtots eksāmens (vismaz 4 balles).

Studiju rezultātu vērtēšanas kritēriji

Kritērijs	% no kopējā vērtējuma
Līdzdalība lekcijās un praktiskajās nodarbībās	20
1. pārbaudes darbs	20
2. pārbaudes darbs	20
Eksāmens	40
Kopā:	100

Studiju kursa plānojums

Daļa	KP	Stundas			Pārbaudījumi		
		Lekcijas	Prakt d.	Laborat	Ieskaite	Eksām.	Darbs
1.	3.0	16.0	16.0	0.0		*	